

УДК 377.3:614.253.5

ЗМІСТОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР

Ігор Шустик,
аспірант Інституту професійної освіти
НАПН України,
<https://orcid.org/0009-0002-7112-197X>
e-mail: shustikigor1993@gmail.com

Анотація. Висвітлено суть та структурні елементи екологічної компетентності майбутніх медичних сестер. З'ясовано суть поняття «екологічна компетентність» як набуту в процесі навчання інтегративну характеристику особистості, що визначає готовність і здатність здобувачів фахової передвищої освіти до екологічної діяльності, ґрунтується на знаннях, уміннях, досвіді, ціннісних орієнтаціях, котрі формуються в процесі вивчення дисциплін загальних та професійних циклів. Обґрунтовано компоненти, критерії та показники досліджуваного феномену та рівні його сформованості у здобувачів фахової передвищої освіти.

Ключові слова: фаховий коледж, екологічна компетентність, майбутні медичні сестри, професійна освіта, сталий розвиток.

CONTENT CHARACTERISTICS OF FUTURE NURSES' ENVIRONMENTAL COMPETENCE

Ihor Shustyk,
Postgraduate student of the Institute of Vocational
Education of the NAES of Ukraine

Abstract. The essence and structural elements of the formation of ecological competence of future nurses in professional colleges are highlighted. The essence of the concept of «ecological competence» is clarified as an integrative characteristic of the personality acquired in the process of training, which determines readiness and ability of applicants for professional pre-higher education to environmental activities and is based on knowledge, skills, experience, value orientations that are formed in the process of studying disciplines of general and professional cycles. The

components, criteria and indicators of the studied phenomenon and the levels of its formation in applicants for professional pre-higher education are substantiated.

Keywords: vocational college, ecological competence, future nurses, professional education, sustainable development.

Екологічні проблеми сьогодення у контексті воєнних реалій вимагають від суспільства прийняття невідкладних заходів для їх нагального розв'язання. У зв'язку з цим, екологічна освіта розвивається у світовій та вітчизняній практиках як засіб виживання людства і збереження його життєвого простору (Herliand, 2019). Зокрема, проєкт Стратегії розвитку освіти і науки України до 2030 року наголошує, що зміст і організація сучасної освіти недостатньо орієнтовані на формування у молоді комплексу надважливих компетентностей, та потребує реформування, у тому числі й медичної галузі. Тому особливого значення в цьому контексті набуває проблема формування екологічної компетентності особистості, у нашому випадку майбутніх медичних сестер, у фахових коледжах, передбаченої освітньо-професійною програмою «Сестринська справа» для фахової передвищої освіти галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 223 Медсестринство.

Опрацювання чисельних наукових джерел, аналіз вітчизняної теорії та практики професійної підготовки майбутніх медичних сестер дозволяють окреслити суперечності, котрі склалися між соціальним замовленням щодо якісної професійної підготовки цих фахівців, результатом якої виступає сформованість належного рівня екологічної компетентності й усталеними підходами до цієї підготовки майбутніх медичних сестер; потребами у розвитку екологічної компетентності майбутніх медичних сестер і відсутністю навчально-методичного забезпечення для її формування; необхідністю системного формування екологічної компетентності майбутніх медичних сестер та недостатньою готовністю викладачів фахових коледжів до такої роботи.

Аналіз досліджень науковців сприяв виокремленню основного недоліку при здійсненні процесу формування екологічної компетентності майбутніх медичних сестер – екологічній освіті в закладах фахової передвищої освіти не скрізь приділяється належна увага. Цей факт пояснюється такими причинами: формальним

визнанням екологічної освіти пріоритетним напрямом освітніх систем, відсутністю цілісної концепції екологічної освіти на основі реалізації сутнісних характеристик і цінностей феномена екологічної компетентності; неготовністю викладачів фахових коледжів до впровадження педагогічних технологій екоорієнтованого змісту у практику підготовки майбутніх медичних сестер (Антонова, Шарлович, 2016).

Відомо, що компетентність є важливою складовою екологічної освіти, без розвитку якої людство не має реального майбутнього. Як зазначають науковці, громадяни всіх категорій, вікових груп і сфер діяльності мають бути охоплені ґрунтовним оволодінням екологічними знаннями, формуванням екологічного мислення, свідомості, культур тощо (Каленський & Герлянд, 2022). Екологічна компетентність передбачає наявність глибоких знань про навколишнє середовище, екологічний стиль мислення, що зумовлює відповідальне ставлення до природи та свого здоров'я; уміння й досвід розв'язання екологічних проблем; безпосередню участь у природоохоронній роботі, а також здатність прогнозувати можливі негативні віддалені наслідки діяльності стосовно довкілля.

Слід зважати на те, що екологічній освіті властива певна структурованість і різноманітні прояви на кожній із ієрархічних сходинках. Це надає можливість говорити про таку освіту як систему освітніх впливів, орієнтованих на отримання здобувачами фахової передвищої освіти фундаментальних екологічних та професійних методичних знань, їх систематизацію, узагальнення та поглиблення, переломлення в аспекті екологічних проблем, формування вмінь і навичок природоохоронної діяльності, необхідних для розвитку їхньої екологічної компетентності.

Сучасні заклади фахової передвищої освіти докладають певних зусиль для забезпечення екологічної грамотності майбутнього фахівця медичної галузі. На жаль, можна констатувати, що сучасна молодь, унаслідок різних причин, не усвідомлює, повною мірою, значення своїх взаємовідносин із навколишнім середовищем. Серед головних причин такого становища можна виділити відокремленість освітнього процесу від реальної практики. Це пояснюється: по-перше – відсутністю у здобувачів фахової передвищої освіти позитивних мотивацій щодо оволодіння знаннями з екологічних дисциплін, оскільки вони не усвідомлюють значення тих чи інших знань у подальшій професійній підготовці, зокрема під час вивчення дисциплін загальних та

професійних циклів; по-друге – недостатнім рівнем професійної спрямованості при вивченні дисциплін екологічного спрямування; по-третє – відсутністю у змісті екологічних дисциплін завдань прикладного характеру, які були пов’язані зі змістом майбутньої професійної медичної діяльності; по-четверте – слабким методичним підґрунтям щодо викладання дисциплін екологічного напрямку з професійною спрямованістю (Сташишин та ін., 2017). А теоретичні знання, за допомогою яких намагаються сформувані екологічно компетентну особистість, значно знижують зацікавленість проблемою збереження довкілля.

Усвідомлення означеної проблеми формування екологічної компетентності майбутніх медичних сестер у фахових коледжах, а також потреба в її науковому обґрунтуванні зумовили актуалізацію таких завдань: визначення особливостей, цільових змістово-технологічних засобів організації екологічної освіти у медичних фахових коледжах; виявлення суті та своєрідності екологічної діяльності майбутніх медичних сестер і особливостей її формування в освітньому процесі фахового коледжу; визначення її специфіки й структури.

Екологічну компетентність майбутніх медичних сестер у фаховому коледжі розуміємо як набуту в процесі навчання інтегративну характеристику, що визначає готовність і здатність здобувачів фахової передвищої освіти до екологічної діяльності, ґрунтується на знаннях, уміннях, досвіді, ціннісних орієнтаціях, котрі формуються в процесі вивчення дисциплін загальних та професійних циклів, виявляється в налаштованості здобувачів фахової передвищої освіти на розвиток екологічної компетентності, усвідомленні ними мотивів і потреб екологічної діяльності; у наявності глибоких і різнобічних предметних екоорієнтованих знань з дисциплін обраного фаху.

Аналіз поняття «екологічна компетентність майбутніх медичних сестер» як особистісного утворення надав змогу визначити такі його компоненти: мотиваційно-ціннісний, когнітивно-інформаційний і діяльнісно-рефлексивний. Відповідно до визначених компонентів, виокремлено основні вектори критеріїв та показників сформованості екологічної компетентності майбутніх медичних сестер у фахових коледжах: ціннісне усвідомлення та сформованість майбутніми медичними сестрами мотивації розвитку екологічної компетентності (спрямованість на здійснення екологічної діяльності; зацікавленість

проблемами збереження довкілля; умотивованість на її розвиток); оволодіння професійними (фаховими) знаннями (екоорієнтована сформованість системи фахових знань; екологічна грамотність (обізнаність з екологічною проблематикою; теоретичні екологічні знання); знання закономірностей розвитку екологічної компетентності свого віку); здатність до практичного розвитку екологічної компетентності (активна екологічна позиція та досвід екологічної діяльності у медичній галузі; сформованість професійно й особистісно значущих якостей; спроможність до самоаналізу й корекції власної екологічно спрямованої діяльності у майбутній професійній діяльності медсестри). Згідно з критеріями та показниками визначено рівні сформованості екологічної компетентності майбутніх медичних сестер: елементарний, репродуктивний і творчий.

Одночасно дослідження суті та структурного наповнення феномену екологічної компетентності майбутніх медичних сестер у фахових коледжах показало, що для того, щоб цей процес здійснювався успішніше, необхідно: в зміст професійних дисциплін включити матеріали, орієнтовані на підвищення рівня екологічних знань; ширше використовувати можливості екологічно-орієнтованого потенціалу позааудиторної діяльності; практикувати роботу в екологічних експедиціях, екскурсіях, які включають та охоплюють увесь спектр екологічно доцільних видів екологічної діяльності.

Список посилань

Herliand, T. (2019). Professional training of future skilled workers in professional (vocational) education schools based on modular and competence approach. *Professional Pedagogics*, 2(19), 18–23. <https://doi.org/10.32835/2223-5752.2019.19.18-23>

Антонова, О. Є., & Шарлович, З. П. (2016). *Професійно-педагогічна компетентність медичних сестер сімейної медицини: сутність, структура, технологія формування: монографія*. Полісся.

Каленський, А. А., & Герлянд, Т. М. (2022). Принципи розроблення та застосування екоорієнтованих педагогічних технологій. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки*, 50(3), 233–238. <https://doi.org/10.31376/2410-0897-2024-2-55-20-26>

Сташишин, О. С., Іванів, Н. Я., Ткачук, Г. П., та ін. (2017). *Медсестринство у внутрішній медицині: підручник для ВНЗ I-III рівнів акредитації* (4-те вид., випр.). ВСВ Медицина.

— 96 —

УДК 377

СТАН ПРОФЕСІЙНО-ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ «ЗЕЛЕНОГО БУДІВНИЦТВА»

Людмила Майборода,
науковий співробітник відділу професійно-
практичної підготовки Інституту
професійної освіти НАПН України,
<https://orcid.org/0000-0003-4869-7786>
e-mail: mayborodal@ukr.net

Анотація. У статті автор висвітлює сучасний стан професійної підготовки майбутніх фахівців зеленого будівництва. Представлено результати аналізу світового тренду «зелене будівництво» у пошуковій системі Google Trends, української законодавчої бази у сферах зеленого будівництва та професійної (професійно-технічної) освіти, дефініції «зелене будівництво». Здійснено аналіз Національного класифікатора України «Класифікатор професій» та Єдиної державної електронної бази з питань освіти за пошуковим запитом «зелене будівництво».

Ключові слова: енергоефективність, зелене будівництво, професійно-практична підготовка, підготовка фахівців, робітник зеленого будівництва.

STATUS OF PROFESSIONAL AND PRACTICAL TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS IN «GREEN BUILDING»

Lyudmyla Mayboroda,
researcher of the Department of Vocational
Practical Training of the Institute of Vocational
Education of the NAES of Ukraine